

RTU studiju kurss "Bērnu dizartrijs un orofaringeālās funkcijas traucējumi"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA0106
Nosaukums	Bērnu dizartrijs un orofaringeālās funkcijas traucējumi
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācītspēks	Gundega Tomele - Doktors, Docents
Mācītspēks	Zane Tumševica - Pasniedzējs Liene Gūtmane - Pasniedzējs
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 5.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Kurss iepazīstina studentus ar bērnu dizartrijas etioloģiju, patofizioloģiju, simptomiem un klīniskajām formām. Teorētiski un praktiski sagatavo logopēda darbam ar bērnu, kuram ir dizartrijs. Kurss iepazīstina studentus ar bērnu normāla zišanas, košļāšanas, rīšanas akta fizioloģiju un rīšanas traucējumiem. Teorētiski un praktiski sagatavo logopēda darbam ar bērnu, kuram ir zišanas, košļāšanas / rīšanas traucējumi.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: Sniegt zināšanas par neiroloģiskas izcelsmes runas traucējumiem bērniem, praktiski apgūt to diagnosticēšanas un novēršanas metodes, izprast orofaringeālo funkciju nozīmi, to ietekmi uz ēšanu, runas veidošanu un optimālu bērna attīstību. Studiju kursa uzdevumi: 1. Sniegt zināšanas par bērnu dizartriju, tās cēloņiem, simptomiem, veidiem un diagnosticēšanas iespējām. 2. Apgūt bērnu dizartrijas korekcijas metodes un paņēmienus. 3. Iepazīties ar orofaringeālās funkcijas traucējumiem bērna 1.–3. dzīves gadā, riska faktoriem, kas to ietekmē. 4. Apgūt orofaringeālo funkciju (zišanas, košļāšanas, rīšanas) traucējumu diagnostikas, preventīvā darba un korekcijas darba metodes bērna 1.–3. dzīves gadā.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	1. Bērnu dizartrijas izpētes aktualitātes pasaulē. Izpētīt zinātniskās datu bāzes un atlasīt vienu publikāciju tēmas ietvarā. Sagatavot informatīvu ziņojumu un tā prezentāciju. 2. Runas un ārpusrunas funkciju novērtējums bērnu dizartrijas gadījumā. Izpētīt runas un ārpusrunas funkciju novērtēšanas specifiku un metodes bērnu dizartrijas gadījumā. Sagatavot runas / valodas pārbaudes karti, novērtēšanas ziņojumu. 3. Ēšanas traucējumu preventīvie pasākumi. Spēt apstrādāt pieejamo informāciju par tēmu, sintezēt ar esošajām zināšanām. Formulēt domu, veidot izklāstu par tēmu un prezentēt to, atklājot izpratni par agrīnu oromotoru traucējumu profilaksi. Referāts vai prezentācija par izvēlēto tēmu.
Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Atkinson, M. (2010). Basic Medical Science for Speech and Language Therapy Students. London: Whurr. 2. Bauman, A., & Ķeire, L. (1994). Valodas traucējumu veidi. Rīga: Zvaigzne ABC. 3. Bray, M., Ross, A., & Todd, C. (2006). Speech and Language: clinical Process and Practice. London: John Wiley & Sons. 4. Cichero, J., & Murdoch, B. (2006). Dysphagia: Foundation, Theory and Practice. Chichester: John Wiley & Sons. 5. Freed, Donald, B. (2012). Motor Speech Disorders: diagnosis and treatment (2nd ed.). Clifton Park, N.Y.: Delmar, Cengage Learning. 6. Kent, R. (1997). The Speech Science. San Diego CA: Singular Publishing group. 7. Latvijas Logopēdu asociācija. (n. d.) Dizartrijs. 8. Miltiņa, I., & Pastare, S. (1997). Pirmie soļi logopēdijā. II daļa. Rīga: PIAC. 9. Trinīte, B. (2013). Orofaringeālā disfāģija. Epidemioloģija, diagnostika, kompensācijas un rehabilitācijas iespējas. Latvijas Ārsts, 12, 40-44. Papildu/Additional: 1. Apinis, P. (2001). Cilvēks. Anatomija, fizioloģija, patoloģijas pamati. Rīga: Nacionālais Medicīnas apgāds. 2. Flēmiga, I. (1987). Zīdaiņa attīstība un attīstības traucējumi. Rīga: Zvaigzne. 3. Волкова, Л. (Ed.). (2001). Логопедия. Москва: Владос. 4. Винарская, Е. Н. (2005). Дизартрия. Москва: Астрель. 5. Приходько, О. В. (2008). Логопедический массаж при коррекции дизартрических нарушений речи у детей раннего и дошкольного возраста. Санкт-Петербург: КАРО. Citi informācijas avoti/Other sources of information: 1. Periodika: Логопед, Forum Logopēdie, Journal of Speech, Language, and Hearing Research u. c. 2. Interneta resursi: www.asha.org www.dysphagiaresearch.org 3. Citi avoti: Zinātniskajās datu bāzēs (EBSCO, Web of Science, SAGE Journal, Cambridge Journals Online, Science Direct, SCOPUS, Britannica Online u. c.) pieejamās publikācijas.

Nepieciešamās priekšzināšanas	Zināšanas par bērna attīstību un tās iespējamiem traucējumiem, pamatzināšanas par runas veidošanā iesaistīto struktūru anatomiju un fizioloģiju. Zināšanas saskarsmes un vecumposmu psiholoģijā. Priekšstati par logopēda darbu un pienākumiem. Neiroloģija un psihiatrija I Bērna attīstības fizioloģija un slimības Cilvēka anatomija un fizioloģija Runas un dzirdes orgānu anatomija, fizioloģija un patoloģija Ievads logopēdijā un logopēdijas vēsture Psiholoģija skolotājiem
-------------------------------	--

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienēs studijas		Nepilna laika neklātienēs studijas	
	Kontakt stundas	Patstāv. darbs	Kontakt stundas	Patstāv. darbs
1. temats. Dizartrijas jēdziens 1. lekcija. Dizartrijas būtība, etioloģija un patofizioloģiskie mehānismi. 2. lekcija. Dizartrijas klasifikācija pēc bojājuma lokalizācijas galvas smadzenēs, pēc klīniskās simptomātikas un pēc smaguma pakāpes. Dizartrijas simptomātika. Praktiskais darbs: Glosārija izveide.	4	8	2	10
2. temats. Bērnu (attīstības) dizartrija 3. lekcija. Attīstības dizartrijas (AD) cēloņi. Bērnu ar AD raksturojums. AD un bērnu cerebrālā trieka. AD komunikatīvi-kognitīvais profils. 4. lekcija. Bērnu (attīstības) dizartrijas klīnisko formu raksturojums, patoloģiskais mehānisms. Praktiskais darbs: Patstāvīgo darbu prezentācija, analīze un diskusijas.	4	6	2	8
3. temats. Dizartrija un dispraksija 5., 6. lekcija. Runas dispraksija bērniem, raksturojums, novērtēšana, korekcija. Praktiskais darbs: Glosārija papildināšana.	4	6	2	8
4. temats. Profilaktiskie pasākumi 7., 8. lekcija. Primārā, sekundārā un terciārā profilakse dizartriju gadījumos. Praktiskais darbs: Darbs grupās profilaktisko pasākumu izstrādē, diskusijas.	4	6	2	8
5. temats. Runas pārbaude 9. lekcija. Runas pārbaude dažādu dizartrijas formu gadījumos. Anamnēzes izpēte. 10. lekcija. Motoro un psihisko funkciju novērtējums. Artikulatorā aparāta funkcionalitātes izvērtējums. Runas, valodas un komunikācijas izpēte. Praktiskais darbs: Dizartrijas novērtēšanas skalu izpēte.	4	6	2	8
6. temats. Dizartrijas diferenciāldiagnostika 11. lekcija. Dizartrijas slēptās formas un dislālijas diferenciāldiagnostika. 12. lekcija. Dizartrijas un dispraksijas diferenciāldiagnostika. Praktiskais darbs: Patstāvīgā darba prezentācija, analīze un diskusijas.	4	8	2	10
7. temats. Dizartrijas novēršana 13., 14. lekcija. Dizartrijas novēršanas kompleksā medicīniski – pedagoģiskā metode. Praktiskais darbs: Diskusijas par Latvijā izmantotajām bērnu dizartrijas korekcijas metodēm.	4	4	2	6
8. temats. Dažādu dizartrijas formu korekcijas metodikas 15. lekcija. Korekcijas darba vispārējie principi. 16. lekcija. Korekcijas darbs zemgarozas, pseidobulbārās, bulbārās, smadzeņu garozas un smadzeņu dizartrijas gadījumā. Praktiskais darbs: Studiju kursa noslēguma pārrunas.	4	8	2	10
9. temats. Oromotorās funkcijas traucējumi, to novērtēšana agrīnā vecumā 17., 18. lekcija. Zīšanas – rīšanas traucējumi zīdaiņiem. Košļāšanas un rīšanas traucējumi bērniem. 19., 20., 21. lekcija. Zīšanas, košļāšanas, rīšanas akta logopēdiskais novērtējums bērnu vecumā. Zīšanas novērtējuma protokols. EFS, NOT-S. Praktiskais darbs: Videopiemēru analīze.	10	12	4	18
10. temats. Zīšanas, košļāšanas un rīšanas traucējumu novēršana bērniem 22., 23., 24., 25., 26. lekcija •Pozicionēšana. •Sensibilizācija. •Orofaciāla stimulācija, masāžas. •Košāšanas, košļāšanas, rīšanas vingrinājumi. •Adaptīvās tehnikas. Praktiskais darbs. Piemēru analīze, korekcijas paņēmieni izvēle.	10	12	6	16
11. temats. Priekšlaikus dzimuši bērni 27., 28. lekcija. Zīšanas, rīšanas, elpošanas attīstība, traucējumu prevencija priekšlaikus dzimušiem bērniem.	4	8	2	10
Kopā:	56	84	28	112

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
--------------------------------	------------------------------

ZINĀŠANAS: 1. Pārzina attīstības dizartrijas teorētiskos pamatjautājumus. 2. Ir izpratne par bērnu dizartrijas etioloģiju, klīnisko formu veidiem, diferenciālo diagnostiku, korekcijas darba sistēmu un profilaksi. 3. Ir izpratne par zīšanas-rīšanas mehānisma anatomiju un fizioloģiju. 4. Ir zināšanas par zīšanas-rīšanas traucējumiem zīdaiņiem, košļāšanas/rīšanas traucējumiem bērniem, zīšanas/košļāšanas/rīšanas traucējumu korekciju, adaptīvām tehnoloģijām.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā, summējot pozitīvos vērtējumus un vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Pārbaudes darbs: informatīvais ziņojums par aktuālu attīstības dizartrijas tēmu (patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: runas un valodas karte, novērtēšanas ziņojums bērnam ar attīstības dizartriju (patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: Valodas attīstības novērtējums agrīnajā vecumā. patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: Ēšanas, košļāšanas traucējumu preventīvie pasākumi. (prezentācija). Eksāmens: teorētiskās zināšanas.
PRASMES: 1. Prot novērtēt runas, valodas un komunikācijas funkciju bērnu dizartrijas gadījumā, māk apkopot un analizēt izpētes rezultātus, veikt traucējuma diagnostiku / diferenciālo diagnostiku. 2. Prot izvēlēties, pamatot un izmantot korekcijas darba metodes un paņēmienus, īstenot profilaktisko darbu. 3. Izmanto zināšanas par bērnu dizartriju praksē. 4. Prot veikt orofaringeālo funkciju novērtēšanu un slēdziena izdarīšanu. 5. Māk izmantot adaptīvās tehnoloģijas orofaringeālu funkciju traucējumu novēršanā.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā, summējot pozitīvos vērtējumus un vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Pārbaudes darbs: informatīvais ziņojums par aktuālu attīstības dizartrijas tēmu (patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: runas un valodas karte, novērtēšanas ziņojums bērnam ar attīstības dizartriju (patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: Valodas attīstības novērtējums agrīnajā vecumā. patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: Ēšanas, košļāšanas traucējumu preventīvie pasākumi. (prezentācija). Eksāmens: teorētiskās zināšanas.
KOMPETENCE: 1. Ir zināšanas par bērnu dizartriju, tās etioloģiju, klasifikāciju, korekcijas darba sistēmu un profilaksi. 2. Spēj integrēt novērtēšanas laikā iegūto informāciju ar citiem saistītiem datiem, korekcijas mērķu nospraušanā. 3. Izmanto atbilstošas terapijas tehnikas, materiālus un izprot specifisku terapijas metožu lietošanas pamatojumu. 4. Zina orofaringeālās funkcijas attīstības, to traucējumu novērtēšanu. 5. Spēj noteikt citu speciālistu konsultācijas nepieciešamību, nosūtīt klientu pie tiem laicīgi; spēj integrēt novērtēšanas laikā iegūto informāciju ar citiem saistītiem datiem.	Studiju kursa apguve tā noslēgumā tiek vērtēta 10 ballu skalā, summējot pozitīvos vērtējumus un vadoties pēc šādiem kritērijiem: iegūto zināšanu apjoms un kvalitāte, iegūtās prasmes un kompetence atbilstoši plānotajiem studiju rezultātiem. Pārbaudes darbs: informatīvais ziņojums par aktuālu attīstības dizartrijas tēmu (patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: runas un valodas karte, novērtēšanas ziņojums bērnam ar attīstības dizartriju (patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: Valodas attīstības novērtējums agrīnajā vecumā. patstāvīgā darba rezultātu prezentācija). Pārbaudes darbs: Ēšanas, košļāšanas traucējumu preventīvie pasākumi. (prezentācija). Eksāmens: teorētiskās zināšanas.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Informatīvā ziņojuma un prezentācijas novērtējums	10
Runas kartes un novērtēšanas ziņojuma novērtējums	20
Ēšanas traucējumu preventīvie pasākumi	30
Eksāmens	40
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	5.0	36.0	20.0	0.0		*	